

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-51>

УДК 657.37

РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ГЕОПОЛІТИЧНІ ПОДІЇ ПІСЛЯ ЗВІТНОГО ПЕРІОДУ У РІЧНІЙ ЗВІТНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

DISCLOSURE OF INFORMATION ON GEOPOLITICAL EVENTS AFTER THE REPORTING PERIOD IN ANNUAL REPORTS OF MULTINATIONAL CORPORATIONS

Амбарчян Маргарита Самвелівна

кандидат економічних наук, доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3178-906X>

Амбарчян Вікторія Самвелівна

кандидат економічних наук, доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3871-5135>

Ambarchian Margaryta, Ambarchian Viktoriia

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Стаття присвячена дослідженню характеру відображення такої геополітичної події як російсько-українська війна 2022 р. у примітці «Події після звітного періоду» до річної фінансової звітності транснаціональних корпорацій за 2021 р. Для проведення дослідження здійснено підбір річної консолідованої фінансової звітності транснаціональних корпорацій відповідно до трьох критеріїв: корпорація взяла участь у застосуванні санкцій щодо Росії; звітний період тривав з 1 січня 2021 р. до 31 грудня 2021 р.; корпорація відобразила інформацію про російсько-українську війну у відповідній примітці. У відповідності до обраних критеріїв відібрано річні звіти чотирнадцяти корпорацій. Визначено особливості змісту зазначеної примітки кожного з 14 річних звітів та класифіковано типи інформації, яка стосується досліджуваної геополітичної події, у цих примітках.

Ключові слова: події після звітного періоду, події, які не вимагають коригування після звітного періоду, російсько-українська війна, санкції, транснаціональні корпорації.

A few days after Russia unleashed the unprovoked war on Ukraine in February 2022, a majority of multinational corporations made a decision to cease their activity in Russia as the aggressor state in order to deprive it from additional financial sources and, subsequently, to refrain from purchasing new weapons. As a result, a significant part of these corporations will incur losses in particular geographical segments in 2022. The article is dedicated to examining the manner of disclosure of information on the Russia-Ukraine War 2022 in Subsequent Event Notes to annual financial statements of multinational corporations. The authors have summarized provisions of IAS 10 Events After the Reporting Period concerned with disclosure of non-adjusting events. Authors have analysed recommendations of auditing and consulting firms regarding disclosure of events after the reporting period related to military actions in Ukraine. The article contains review of literature, which describe consequences of sanctions imposed on the Russian authorities, business entities, and individuals by the European Union, as well as implications of leaving the Russian market for multinational corporations. To do the research, authors have selected annual consolidated financial statements of multinational corporations according to three criteria: a corporation participates in applying sanctions against Russia (withdrawal / suspension / scaling back); the annual reporting period is from 1 January 2021 to 31 December 2021; a corporation has disclosed information on the Russia-Ukraine War and its implications for its business activity in a Subsequent Event Note. Following the indicated criteria, the authors have chosen annual reports of 14 corporations: BMW Group, British American Tobacco Group, Coca-Cola HBC AG, Dassault Aviation, Deutsche Bank, Geberit Group, Grupo Bimbo, LG Electronics, Mercedes-Benz Group, Pirelli Group, Prada Group, Scania, Volkswagen

Group, and Volvo Group. The authors have determined peculiarities of the content of the notes to annual financial reports of multinational corporations and classified types of information on the researched geopolitical event disclosed in these notes.

Keywords: events after the reporting period, non-adjusting events, Russia-Ukraine War, sanctions, multinational corporations.

Постановка проблеми. 24 лютого 2022 р. Росією було розпочато повномасштабну неспровоковану війну проти України. 25 лютого країнами Європейського Союзу, США, Канадою та іншими були введені широкомасштабні санкції проти російських органів влади та російських юридичних і фізичних осіб. Уже у кінці лютого більше сотні міжнародних компаній прийняли рішення про повний або частковий вихід з російського ринку. Зрозуміло, що російсько-українська війна як геополітична подія призвела і призводитиме до суттєвих змін в ринковій та виробничій політиці корпорацій, які мають бути відображені у примітках до їхньої річної фінансової звітності. Звітний період для річної звітності за 2021 р. більшості європейських корпорацій тривав з 1 січня до 31 грудня 2021 р., російсько-українська війна розпочалась 24 лютого 2022 р., а затвердження звітності до випуску виконавчим органом корпорацій зазвичай відбувається у кінці лютого-березні року, наступного за звітним. Таким чином, зазначена подія буде відображатись як подія після звітного періоду (дати балансу) у відповідній примітці річного фінансового звіту (примітці «Події після звітного періоду» / «Події після дати балансу» / «Наступні події»).

Події після звітного періоду – це сприятливі та несприятливі події, які відбуваються з кінця звітного періоду до дати затвердження фінансової звітності до випуску. Можна визначити два типи подій: а) події, які свідчать про умови, що існували на кінець звітного періоду (події, які вимагають коригування після звітного періоду); б) події, які свідчать про умови, що виникли після звітного періоду (події, які не вимагають коригування після звітного періоду) [1].

Оскільки в цій статті розглянуто річні звіти, звітним для яких є період з 1 січня 2021 р. до 31 грудня 2021 р., а російсько-українська війна розпочалась 24 лютого 2022 р., зазначена геополітична подія є другим типом події – подією, які свідчать про умови, що виникли після звітного періоду. Таким чином, за рекомендаціями консалтингової компанії BDO та аудиторської компанії KPMG, ця подія не вимагає коригування показників річної звітності [2; 3].

Експерти аудиторської компанії KPMG обґрунтували це твердження тим, що суттєві зміни в економічних умовах господарювання та політичному середовищі, як прямі наслідки війни, виникли після кінцевої дати звітного періоду. Під суттєвими змінами мається на увазі військове вторгнення російського уряду на територію України та, як наслідок, впровадження економічних санкцій проти уряду і бізнесу Росії та Білорусі міжнародним співтовариством. Хоча збройні сили Росії були зосереджені вздовж кордону України до 24 лютого 2022 р. і це могло викликати певну напругу в підприємницькому середовищі, повномасштабне вторгнення в Україну, як чітко визначена подія, відбулось 24 лютого, а санкції у відповідь на це вторгнення були введені в дію 25 лютого. Таким чином, упорядники звітності не могли відобразити вплив цього вторгнення на показники фінансової звітності станом на 31 грудня 2021 р. [3].

Експерти аудиторської компанії Ernst & Young зазначали, що суб'єктам господарювання необхідно буде оцінити, якою подією є війна в Україні та економічні санкції, що слідували за нею, – такою, яка вимагає коригування чи такою, яка не вимагає коригування після звітного періоду. Деякі положення МСБО 10 передбачають оціночні судження, тому суб'єкт господарювання має самостійно визначити, чи потребує певна подія після дати балансу розкриття у звітності [4].

Суб'єктові господарювання не слід коригувати суми, визнані в його фінансовій звітності, для відображення подій, які не вимагають коригування після звітного періоду. Якщо управління роблять висновок, що подія не вимагає коригування, але її вплив має суттєвий характер, вони мають розкрити характер такої події у звітності і оцінити її фінансові наслідки [1]. Варто підкреслити, що відсутність зазначеної інформації може впливати на рішення користувачів звітності, які будуть прийняті на основі такої фінансової звітності у наступному періоді. Якщо оцінка не може бути надана, суб'єкт господарювання має визначити неможливість здійснення оцінки впливу події у відповідній примітці до річної звітності [2; 3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз публікацій в контексті даного дослі-

дження варто поділити на дві частини: огляд публікацій, що стосуються питання виходу транснаціональних корпорацій з російського ринку у відповідь на розв'язання Росією повномасштабної війни проти України; аналіз публікацій направлених на критичну оцінку положень МСБО 10 «Події після звітного періоду».

Вже навесні 2022 р. вченими-економістами були випущені перші наукові праці, у яких розглянуто потенційний вплив спільних санкцій країн Європи, Північної Америки, Японії та Австралії на економіку Росії та роль санкцій у зупиненні військових дій Росії проти України. Так, П. Й. Й. Вельфенз зазначає, що у березні 2022 р. багато мультинаціональних корпорацій з числа країн ОЕСР суттєво скоротили свою діяльність або тимчасово повністю залишили російський ринок. Ученим визначено 15 країн з найбільшими обсягами прямих іноземних інвестицій в економіку Росії у 2020 р. (у дол. США), до яких входять, зокрема, Нідерланди (97,6 млрд), Швейцарія (31,6 млрд), Франція (23,2 млрд), Німеччина (19,6 млрд), Велика Британія (15,6 млрд). У підсумку, П. Й. Й. Вельфензом висловлено думку про формування нового світового порядку, однією з ознак якого є уповільнення економічної модернізації Росії через скорочення прямих іноземних інвестицій, що надходили від транснаціональних корпорацій з індустріалізованих країн [5].

К. Калотай з Інституту світової економіки підкреслює, що повний вихід чи призупинення продажів на російському ринку багатьма західними підприємствами є проявом змін в корпоративній філософії. Раніше бізнес прагнув дистанціюватись від політики, дотримуючись лише санкцій накладених органами державної влади. Проте, цього року рішення про вихід з російського ринку було прийняте керівництвом корпорацій на власний розсуд. Науковець визначає парадокс цієї війни: наміром осіб, які її планували, було перетворення Росії на більш потужну державу; проте, ефект виявився протилежним і може з часом ще погіршитись. К. Калотай висуває гіпотезу щодо причин поганого планування економічних наслідків розв'язаної війни з боку російських урядовців: вхідні обставини не відображали реалій зовнішнього світу адекватно; скоріш усього, реальність була заміщена бажаними уявленнями про слабку, розділену та паралізовану міжнародну спільноту [6].

Особливості застосування положень МСБО 10 у різних нестандартних ситуаціях, не описаних в зазначеному МСБО, залишаються предметом дискусії серед вчених-облі-

ковців. Водночас, ці питання не були широко досліджені в науковій літературі (цей висновок підтверджується незначною кількістю результатів пошуку літературних джерел в наукометричних базах).

Й. Келлгрэн зазначає, що події після дати звітування є цікавим феноменом в обліку: обліковцям не завжди легко розмежувати події, які вимагають коригування і події, які не вимагають коригування. Науковець наголошує, що тлумачення поняття «подія, що сталася між кінцевою датою звітного періоду та датою затвердження звітності» в МСБО 10 не є однозначним: подією може бути ситуація, яка вже сталася в цьому відрізьку часу (наприклад, рішення суду про визнання боржника банкрутом); подією можуть вважати обізнаність управлінців щодо можливості прийняття судом такого рішення. Й. Келлгрэн припускає, що деякі твердження МСБО 10 звучать як такі, які спонукають управлінців «відкривати» потенційні події, а не користуватися інформацією про релевантні події, що об'єктивно сталися. Також, може скластися враження, що, скоріш усього, «подією» може бути визнана ситуація, яка привернула увагу управлінців, незалежно від ступеня її реального впливу на підприємство упродовж звітного періоду [7].

М. Шульц та П. Зінюк зазначають, що тривалість періоду між кінцевою датою звітного періоду та датою затвердження звітності залежить від інтенсивності праці осіб, які складають звітність, та від тривалості законодавчо визначених періодів для схвалення та публікації фінансових звітів. Науковцями запропоновано класифікацію подій після звітного періоду на основі вивчення річних звітів компаній з країн-членів ЄС. М. Шульц та П. Зінюк виявили, що у 90% річних звітів, обраних для дослідження, існує примітка про події після звітного періоду. Найбільше у примітках розкрито події, пов'язані з приєднанням, поділом, трансформаціями підприємств, з позиковими операціями, угодами і контрактами, продажами нерухомості, змінами в індексах підприємств на фондових біржах, отриманням винагород, впровадженням нових регуляторних правил. Відсутність звітної інформації про події після дати балансу може також розглядатися як позитивна практика. Така ситуація є свідченням того, що управлінці підприємства приклали зусилля для ідентифікації цих подій до кінцевої дати балансу [8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Публікації, направлені на класифікацію видів подій після дати

балансу, в основному узагальнюють більш типові для щоденної ділової активності ситуації (знецінення активів, судові рішення, угоди приєднання, псування майна). Таким чином, відображення бухгалтерами певної рідкісної ситуації може стати цікавим предметом дослідження. Враховуючи те, що російсько-українська війна та масштаб санкцій, застосованих з метою примусу Росії до припинення військових дій, були неочікуваними і «нестандартними» явищами для більшості транснаціональних корпорацій, виникає необхідність у дослідженні ступеня та характеру відображення цих подій в обліковій інформації, а саме примітках до річної фінансової звітності корпорацій.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Завданнями статті є: характеристика відображення російсько-української війни 2022 р. у примітці «Події після звітного періоду» до річної консолідованої фінансової звітності транснаціональних корпорацій за 2021 р.; класифікація типів інформації, яка стосується наслідків скорочення діяльності на ринку країни-агресора та застосування санкцій до неї, в зазначеній примітці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для проведення дослідження авторами здійснено підбір річної консолідованої звітності транснаціональних корпорацій відповідно до трьох критеріїв: корпорація взяла участь у застосування санкцій щодо Росії (вийшла з ринку / призупинила експорт або виробництво / скоротила обсяги виробництва); звітний період звітності тривав з 1 січня 2021 р. до 31 грудня 2021 р.; корпорація відобразила інформацію про російсько-українську війну та її наслідки для своєї діяльності у відповідній примітці.

Згідно з вимогами МСБО 10, суб'єкт господарювання має розкривати інформацію про дату затвердження фінансової звітності до випуску. Для користувачів важливо знати дату затвердження фінансової звітності до випуску, тому що у примітці «Події після звітного періоду» не будуть відображені ті події, які відбулися після цієї дати. Дата затвердження фінансової звітності до випуску – це дата, на яку особи, наділені владними повноваженнями, підписують і випускають фінансову звітність, щодо якої здійснено аудиторську перевірку, для її подальшого затвердження наглядовим органом або загальними зборами акціонерів (у разі наявності) [1].

У відповідності до обраних критеріїв, авторами було відібрано річні консолідовані фінан-

сові звіти чотирнадцяти транснаціональних корпорацій та визначено дати затвердження цих звітів до випуску і дати річних загальних зборів акціонерів, які мають схвалити ці звіти (табл. 1). Звіти 11 з 14 корпорацій були затверджені після 24 лютого. Отже, відповідно до положень МСБО 10, примітка «Події після звітного періоду» має містити характеристику фінансових наслідків війни для цих корпорацій. Незважаючи на те, що звітність 3 корпорацій (British American Tobacco Group, LG Electronics, Volvo Group) була затверджена до випуску до настання або у день настання досліджуваної події, наслідки російсько-української війни були розкриті у відповідній примітці звітів цих корпорацій. Можна зробити висновок, що датою затвердження звітності до випуску для цих 3 корпорацій є дата проведення річних загальних зборів акціонерів.

У примітці до річного звіту BMW Group вказано, що війна в Україні не має жодного впливу на консолідовану фінансову звітність станом на 31 грудня 2021 р. Виробництво на території Росії та експорт автомобілів і мотоциклів на російський ринок були призупинені до найближчого майбутнього. Обмеження поставок, що впливають із санкцій, призвели до внесення змін у графік виробництва та простоїв на значній кількості заводів BMW Group. З цієї причини, зроблено прогноз щодо зниження відповідних виробничих показників сегменту автомобілів. Водночас, не очікується, що війна в Україні може значно вплинути на результати діяльності сегментів мотоциклів та фінансових послуг. Проте, прогноз не враховує наслідки посилення санкцій проти Росії, загострення конфлікту за межами України або зростання цін на енергоносії та сировину, зумовлене війною чи пов'язаними санкціями [9].

У примітці до річного звіту British American Tobacco Group наголошено, що конфлікт за участі Росії та України розпочався після схвалення радою директорів річного звіту за 2021 р. У 2021 р. доходи від російського та українського сегментів групи становили 3% доходів групи. Кількість співробітників групи на території обох країн становить 3500 осіб. Група виробляє цигарки та системи нагріву тютюну на території України та Росії. Оскільки ще не можливо визначити вплив конфлікту на операції групи, управлінці будуть продовжувати переглядати план дій в непередбачуваних умовах, зокрема в умовах застосування нових санкцій [10].

У примітці до річного звіту компанії Coca-Cola HBC AG, яка є учасником Coca-Cola

Таблиця 1

**Інформація про річну звітність за 2021 р. деяких корпорацій,
які прийняли рішення про скорочення діяльності на російському ринку**

Корпорація	Країна походження	Ступінь скорочення діяльності	Дата затвердження звітності до випуску у 2022 р.	Дата річних загальних зборів акціонерів у 2022 р.
BMW Group	Німеччина	Призупинення	08.03	11.05
British American Tobacco Group	Велика Британія	Вихід з ринку	10.02	28.04
Coca-Cola HBC AG	Греція	Не працювала	22.03	21.06
Dassault Aviation	Франція	Призупинення	03.03	18.05
Deutsche Bank	Німеччина	Вихід з ринку	10.03	19.05
Geberit Group	Швейцарія	Вихід з ринку	08.03	13.04
Grupo Bimbo	Мексика	Призупинення	23.03	27.04
LG Electronics	Південна Корея	Призупинення	26.01	24.03
Mercedes-Benz Group	Німеччина	Призупинення	10.03	29.04
Pirelli Group	Італія	Припинення інвестування, скорочення виробництва	17.03	18.05
Prada Group	Італія	Призупинення	14.03	28.04
Scania Group	Швеція	Призупинення	11.03	05.05
Volkswagen Group	Німеччина	Призупинення	15.03	12.05
Volvo Group	Швеція	Призупинення	24.02	06.04

Джерело: підібрано і згруповано авторами на основі [9–22]

Group, але не здійснює торгівлю Росії, підкреслено, що події, пов'язані із Україною та Росією, призвели до знецінення російського рубля: станом на 11 березня курс рубля по відношенню до євро знецінився на 72% (у порівнянні з курсом на 31 грудня 2021 р.). 8 березня 2022 р. Coca-Cola Company ('ТССС') заявила, що припиняє всю підприємницьку діяльність на території Росії. На дату публікації цієї звітності група продовжує здійснювати оцінку фінансового ефекту від її операцій на території України та Росії. Операційний прибуток українського та російського сегментів у 2021 р. становив приблизно 2% та 18% від консолідованого прибутку групи відповідно [11].

У примітці до річного звіту Dassault Aviation зазначено, що російсько-український конфлікт не має суттєвого впливу на фінансову звітність станом на 31 грудня 2021 р. [12].

У примітці до річного звіту Deutsche Bank Group надано опис подій, що відбулися після повномасштабного вторгнення Росії на територію України, зокрема значних санкцій. Станом на 31 грудня 2021 р. Deutsche Bank Group управляла двома дочірніми компаніями на території Росії: ООО «Deutsche Bank» з капіталом та активами у розмірі 0,2 млрд євро та 1,5 млрд євро відповідно; ООО «Deutsche

Bank TechCentre» (1600 співробітників). Обсяг валових кредитів, виданих на території Росії, становив 1,4 млрд євро або 0,3% загального обсягу позик, виданих групою. Для пом'якшення високого ризику невизначеності були застосовані додаткове хеджування та вибірковий де-ріскінг. Група здійснює тестування різних сценаріїв з ключовим фокусом на потенційну реакцію центрального банку Росії. Фінансова та нефінансова взаємодія Deutsche Bank Group з Україною є незначною. Зазначена криза може вплинути на здатність групи заробляти доходи та досягати фінансові цілі, може призвести до зростання витрат, втрат за кредитами, знецінення активів [13].

У примітці до річного звіту Geberit Group наголошено, що загострення конфлікту в Україні спричинює високий ступінь невизначеності стосовно операцій групи в Україні та Росії. Керамічний завод у західній частині України (550 співробітників) не зазнав жодних пошкоджень на момент затвердження звітності, проте, виробництво на ньому було тимчасово призупинено. Торговельні підрозділи (40 співробітників) також призупинили діяльність. Geberit Group дотримується санкцій, застосованих у відповідь на розгортання Росією конфлікту. Група оцінює вплив ситуації

на постійній основі. Обсяги продажів українського та російського сегментів становлять 1% загальних продажів групи [14].

У примітці до річного звіту Grupo Vimbo зазначена помилкова дата початку військових дій між Росією та Україною – 21 лютого 2022 р. Упорядниками звітності розкрито, що у відповідь на конфлікт західні країни впровадили санкції проти Росії, включаючи заборону торгівлі певними товарами та технологіями. У відповідності до поточної міжнародної ситуації та цінностей компанії, 23 лютого 2022 р. було тимчасово призупинено операції на українських заводах. 14 березня 2022 р. Grupo Vimbo призупинила продажі під брендом Vimbo та нові капітальні інвестиції у Росії. Водночас, Grupo Vimbo вважає, що ці заходи не будуть мати суттєвого впливу на її господарську діяльність [15].

У примітці до річного звіту LG Electronics Group розкрито інформацію про загострення російсько-українського конфлікту у лютому 2022 р. та накладання міжнародних санкцій на Росію. У результаті цього група може стикнутися зі зниженням вартості власних активів, дотичних до території конфлікту, зростанням періодів оплати дебіторської заборгованості, зниженням прибутку. Станом на 31 грудня 2021 р. група передбачала, що зазначений конфлікт та санкції будуть мати фінансовий вплив на її дочірні компанії LG Electronics RUS, LLC та LG Electronics Ukraine. Проте, група не може обґрунтовано передбачити фінансові наслідки через високу невизначеність. Групою не відображено вплив конфлікту на фінансову звітність станом на 31 грудня 2021 р. [16].

У примітці до річного звіту Mercedes-Benz Group підкреслено, що російсько-українська війна може мати негативний вплив на обсяги продажів, виробничі процеси, закупівлі та логістику певних підрозділів, наприклад через перебої у ланцюгах поставок сировини, комплектуючих чи енергоносіїв, викликати загрози спільним підприємствам та співпраці з партнерами. Може виникнути ризик експропріації активів дочірніх підприємств на території Росії. Можливі сценарії постійно аналізуються та адаптуються до поточної геополітичної ситуації [17].

У примітці до річного звіту Pirelli Group відмічено, що 24 лютого 2022 р. напруга між Росією та Україною стала серйознішою. На дату затвердження звіту наслідки російсько-української кризи залишались невідомими. Pirelli Group має промислове

виробництво в Росії, представлене 2 заводами, виробнича потужність яких становить 8,2 млн одиниць шин станом на 31 грудня 2021 р. Приблизно 50% продукції були призначені для експорту. Pirelli Group створено кризовий комітет, яким було запроваджено план дій в непередбачуваних умовах, який включає переміщення експортних потоків до інших заводів групи. Pirelli Group підтримала населення України, зробивши пожертву у розмірі 500 000 євро. Інвестування у російський ринок, крім операцій, пов'язаних із безпекою корпорації, були призупинені. Обсяги виробництва на заводах на території Росії будуть поступово скорочуватися до обсягів, необхідного для фінансування виплат співробітникам. Дана подія кваліфікується як подія, яка не вимагає коригування після звітного періоду відповідно до МСБО 10. Станом на 31 грудня 2021 р. субконсолідовані показники дочірніх компаній у Росії становлять: капітал – 112,8 млн євро; чистий дохід від реалізації – 162,1 млн євро [18].

У примітці до річного звіту Prada Group наведено дані про те, що станом на 31 грудня 2021 р. російські активи групи оцінювалися у приблизно 81 млн євро за курсом на дату балансу та включали, в основному, матеріальні активи у 13 торговельних точках. Обсяги продажів на території Росії у 2021 становили 2% загальних продажів групи. Невщухаючий конфлікт на території України призвів до значної мінливості фінансових ринків, девальвації рубля та значної невизначеності, майбутній вплив якої на консолідовану фінансову звітність групи не може бути поки-що визначений. Менеджмент буде розробляти юридичні сценарії з метою забезпечення коректної оцінки активів, визнаних у консолідованій фінансовій звітності групи [19].

У примітці до річного звіту Scania Group відзначено, що вплив російського вторгнення в Україну на момент затвердження звіту важко оцінити. Scania Group визначено ризики, які можуть впливати на майбутній фінансовий стан: 1) зниження ринкового попиту, яке може призвести до списань запасів та зниження оцінок залишкової вартості за зобов'язаннями щодо зворотного викупу; 2) нездатність ланцюга постачання доставляти комплектуючі; 3) непогашення дебіторської заборгованості; 4) уцінка гудвілу та інших нематеріальних активів. Обсяг операцій Scania Group на українському та російському ринку становить 6% від загального обороту, з яких на Україну припадає менше 1%, а балансова вартість акти-

вів – 3% від балансової вартості активів групи, з яких на Україну припадає менше 1% [20].

У примітці до річного звіту Volkswagen Group визначено, що останні події російсько-українського конфлікту будуть мати негативний вплив на господарську діяльність та фінансові результати групи. Група не має жодних дочірніх підприємств та капітальних інвестицій в Україні. На території Росії група володіє заводом, торговельними точками та фінансовими компаніями, які можуть зазнати впливу вже існуючих і майбутніх санкцій та загальних тенденцій у Росії. Наголошено, що ділова активність групи на території двох країн є незначною [21].

У примітці до річного звіту Volvo Group зазначено, що російсько-український конфлікт може мати негативний вплив на зростання фінансового результату та фінансового стану групи компаній. Проте, на даний момент, зазначені наслідки не можливо оцінити [22].

Опрацювавши зміст досліджуваних приміток до річної звітності, автори здійснили класифікацію типів інформації, яка стосується наслідків скорочення діяльності на ринку країни-агресора та застосування санкцій до

неї (табл. 2). Авторами визначено такі типи інформації: 1) використання терміну «війна» для позначення військових дій Росії в Україні; 2) дані про український сегмент; 3) надання корпорацією допомоги Україні; 4) дані про російський сегмент; 5) ступінь скорочення діяльності на російському ринку; 6) наслідки скорочення діяльності на російському ринку та застосування антиросійських санкцій для корпорації; 7) розробка планів / сценаріїв розвитку подій; 8) твердження про повну невизначеність ситуації і неможливість здійснення оцінки її наслідків.

На наступному етапі дослідження авторами було розраховано кількість приміток, в яких згаданий кожний із вищезазначених типів інформації (табл. 2).

Висновки. У результаті опрацювання змісту 14 приміток «Події після звітного періоду» до річної звітності корпорацій авторами було узагальнено характер вміщеної у примітках інформації. Особливо впадає в око те, що тільки у примітках 2 корпорацій – BMW Group та Mercedes-Benz Group – для позначення вторгнення Росії в Україну застосовано поняття «російсько-українська війна»; в

Таблиця 2

Класифікація типів інформації в примітці «Події після звітного періоду»

Річна звітність корпорації	Використання терміну «війна»	Дані про український сегмент	Надання допомоги Україні	Дані про російський сегмент	Ступінь скорочення діяльності на російському ринку	Наслідки скорочення діяльності	Розробка сценаріїв розвитку подій	Твердження про повну невизначеність ситуації
BMW Group	+				+	+	+	
British American Tobacco Group		+		+				
Coca-Cola HBC AG		+		+	+			
Dassault Aviation								+
Deutsche Bank		+		+		+	+	
Geberit Group		+		+				
Grupo Bimbo					+	+		
LG Electronics						+		
Mercedes-Benz Group	+					+	+	
Pirelli Group			+	+	+	+	+	
Prada Group				+			+	
Scania		+		+		+		
Volkswagen Group				+		+		
Volvo Group								+
Всього згадувань (кількість приміток)	2	5	1	8	4	8	5	2

Джерело: визначено та згруповано авторами

примітках інших 12 корпорацій використано термін «конфлікт». Найбільше всього згадувань стосується: даних про російський сегмент корпорацій (дані про дочірні компанії та їх фінансові показники) – у 8 примітках; можливих наслідків скорочення діяльності на ринку країни-агресора – у 8 примітках. Дані про український сегмент розкриті всього лиш у 5 примітках, хоча, фактично, торгіву діяльність в Україні здійснює більша кількість корпорацій серед досліджених. Лише у примітках 4 корпорацій (BMW Group, Coca-Cola HBC AG, Grupo Bimbo, Pirelli Group) чітко розкрито

ступінь скорочення діяльності на російському ринку, хоча всі 14 корпорацій взяли участь у застосуванні санкцій проти країни-агресора. Pirelli Group у примітці зазначає обсяг фінансової допомоги громадянам України. Лише Dassault Aviation та Volvo Group жодною мірою не змогли оцінити вплив наслідків події на власну господарську діяльність. У подальших дослідженнях, варто розглянути ступінь відображення інформації про вплив наслідків російсько-української війни на господарську діяльність зазначених корпорацій у 2022 р. на основі річної фінансової звітності за 2022 р.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. МСБО 10 «Події після звітного періоду» : міжнародний документ № 929_024 від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_024#Text (дата звернення: 26.05.2022).
2. What European accountants need to know about war in Ukraine? BDO Ukraine : веб-сайт. URL: <https://www.bdo.ua/en-gb/insights-1/advanced-search?insight=320&page=3> (дата звернення: 26.05.2022).
3. Accounting implications of the war in Ukraine. KPMG : веб-сайт. URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/ch/pdf/factsheet-ukraine.pdf> (дата звернення: 26.05.2022).
4. Accountig considerations of the war in Ukraine. Ernst & Young : веб-сайт. URL: https://www.ey.com/en_gl/ifrs-technical-resources/accounting-considerations-for-the-war-in-ukraine-updated-march-2022 (дата звернення: 26.05.2022).
5. Welfens P.J. J. Russia's Attack on Ukraine: Economic Challenges, Embargo Issues & a New World Order. EIIW : 2022. 143 p. URL: <https://econpapers.repec.org/paper/bwueiwdp/disbei312.htm> (дата звернення: 26.05.2022).
6. Kalotay K. The War in Ukraine Deals a Blow to Russia's Foreign Direct Investment Links. *Challenges*. 2022. № 238. P. 3–17. URL: <https://ssrn.com/abstract=4050049> (дата звернення: 26.05.2022).
7. Kellgren J. IAS 10 Events after the Reporting Period Problematic: Some Questions Regarding the Standard's (Read by its Letter) Understandability. *Skattenytt*. 2018. P. 3–35. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1387591/FULLTEXT02.pdf> (дата звернення: 26.05.2022).
8. Szulc M., Zieniuk P. The disclosure of events after the reporting period. The example of listed companies from selected European countries. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowosci*. 2020. № 109 (165). P. 139–155. URL: <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.deskligh-c3c1eb19-fa20-4070-98eb-6d2c68eb7c23> (дата звернення: 26.05.2022).
9. Annual Report 2021. BMW Group : веб-сайт. URL: <https://www.bmwgroup.com/en/report/2021/downloads/index.html> (дата звернення: 25.05.2022).
10. Annual Report 2021. British American Tobacco : веб-сайт. URL: <https://www.bat.com/annualreport> (дата звернення: 25.05.2022).
11. Annual Report 2021. Coca-Cola Hellenic : веб-сайт. URL: <https://www.coca-colahellenic.com/en/investor-relations/2021-integrated-annual-report> (дата звернення: 25.05.2022).
12. Annual Report 2021. Dassault Aviation : веб-сайт. URL: <https://www.dassault-aviation.com/en/group/finance/annual-report-archives/> (дата звернення: 25.05.2022).
13. Annual Report 2021. Deutsche Bank : веб-сайт. URL: <https://investor-relations.db.com/reports-and-events/annual-reports/index> (дата звернення: 25.05.2022).
14. Annual Report 2021. Geberit : веб-сайт. URL: https://reports.geberit.com/annual-report/2021/_assets/downloads/entire-geberit-ar21.pdf (дата звернення: 25.05.2022).
15. Annual Report 2021. Grupo Bimbo : веб-сайт. URL: <https://www.grupobimbo.com/en/investors/reports/annual-reports> (дата звернення: 25.05.2022).
16. Annual Report 2021. LG Electronics : веб-сайт. URL: <https://www.lg.com/global/investor-relations-reports> (дата звернення: 25.05.2022).
17. Annual Report 2021. Mercedes-Benz Group: веб-сайт. URL: <https://group.mercedes-benz.com/investors/reports-news/annual-reports/2021/> (дата звернення: 25.05.2022).
18. Annual Report 2021. Pirelli : веб-сайт. URL: <https://corporate.pirelli.com/corporate/en-ww/sustainability/reports> (дата звернення: 25.05.2022).

19. Annual Report 2021. Prada Group : веб-сайт. URL: <https://www.pradagroup.com/en/investors/investor-relations/results-presentations.html> (дата звернення: 25.05.2022).
20. Annual Report 2021. Scania : веб-сайт. URL: <https://www.scania.com/group/en/home/investors/financial-reports/annual-reports.html> (дата звернення: 25.05.2022).
21. Annual Report 2021. Volkswagen AG : веб-сайт. URL: <https://www.volkswagenag.com/en/InvestorRelations.html> (дата звернення: 25.05.2022).
22. Annual Report 2021. Volvo Group : веб-сайт. URL: <https://www.volvogroup.com/en/investors/reports-and-presentations.html> (дата звернення: 25.05.2022).

REFERENCES:

1. International Accounting Standard Board (2007) *MSBO 10 "Podii pislia zvitnoho periodu"* [IAS 10 «Events after the reporting period»]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_024#Text (accessed May 25, 2022).
2. What European accountants need to know about war in Ukraine? Retrieved from: <https://www.bdo.ua/en-gb/insights-1/advanced-search?insight=320&page=3> (accessed May 25, 2022).
3. Accounting implications of the war in Ukraine. Retrieved from: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/ch/pdf/factsheet-ukraine.pdf> (accessed May 25, 2022).
4. Accountig considerations of the war in Ukraine. Retrieved from: https://www.ey.com/en_gl/ifrs-technical-resources/accounting-considerations-for-the-war-in-ukraine-updated-march-2022 (accessed May 25, 2022).
5. Welfens, P. J. J. (2022) *Russia's Attack on Ukraine: Economic Challenges, Embargo Issues & a New World Order*. Wuppertal: EIIW. Retrieved from: <https://econpapers.repec.org/paper/bwueiwdp/disbei312.htm>
6. Kalotay, K. (2022) The War in Ukraine Deals a Blow to Russia's Foreign Direct Investment Links. *Challenges*, 238, 3–17. Retrieved from: <https://ssrn.com/abstract=4050049>
7. Kellgren, J. (2018) IAS 10 Events after the Reporting Period Problematized: Some Questions Regarding the Standard's (Read by its Letter) Understandability. *Skattenytt*, 3–35. Retrieved from: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1387591/FULLTEXT02.pdf>
8. Szulc, M., Zieniuk, P. (2020) The disclosure of events after the reporting period. The example of listed companies from selected European countries. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowosci*, 109 (165), 139–155. Retrieved from: <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-c3c1eb19-fa20-4070-98eb-6d2c68eb7c23>
9. BMW Group Annual Report 2021. Retrieved from: <https://www.bmwgroup.com/en/report/2021/downloads/index.html> (accessed May 25, 2022).
10. British American Tobacco Annual Report 2021. Retrieved from: <https://www.bat.com/annualreport> (accessed May 25, 2022).
11. Coca-Cola Hellenic Annual Report 2021. Retrieved from: <https://www.coca-colahellenic.com/en/investor-relations/2021-integrated-annual-report> (accessed May 25, 2022).
12. Dassault Aviation Annual Report 2021. Retrieved from: <https://www.dassault-aviation.com/en/group/finance/annual-report-archives/>
13. Deutsche Bank Annual Report 2021. Retrieved from: <https://investor-relations.db.com/reports-and-events/annual-reports/index> (accessed May 25, 2022).
14. Geberit Annual Report 2021. Retrieved from: https://reports.geberit.com/annual-report/2021/_assets/downloads/entire-geberit-ar21.pdf (accessed May 25, 2022).
15. Grupo Bimbo Annual Integrated Report 2021. Retrieved from: <https://www.grupobimbo.com/en/investors/reports/annual-reports> (accessed May 25, 2022).
16. LG Electronics Annual Report 2021. Retrieved from: <https://www.lg.com/global/investor-relations-reports> (accessed May 25, 2022).
17. Mercedes-Benz Group Annual Report 2021. Retrieved from: <https://group.mercedes-benz.com/investors/reports-news/annual-reports/2021/> (accessed May 25, 2022).
18. Pirelli Annual Report 2021. Retrieved from: <https://corporate.pirelli.com/corporate/en-ww/sustainability/reports> (accessed May 25, 2022).
19. Prada Group Annual Report 2021. Retrieved from: <https://www.pradagroup.com/en/investors/investor-relations/results-presentations.html> (accessed May 25, 2022).
20. Scania Annual Report 2021. Retrieved from: <https://www.scania.com/group/en/home/investors/financial-reports/annual-reports.html> (accessed May 25, 2022).
21. VW Annual Report 2021. Retrieved from: <https://www.volkswagenag.com/en/InvestorRelations.html> (accessed May 25, 2022).
22. Volvo Group Annual Report 2021. Retrieved from: <https://www.volvogroup.com/en/investors/reports-and-presentations.html> (accessed May 25, 2022).